СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 24. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 30-го січня 1936. — VOL. XLIV. No. 24. Jersey City, N. J., Thursday, January 30, 1936. THREE CENTS

БУРЯ ПРОТЕСТІВ ПРОТИ НАПАДУ СМИТА НА РУЗВЕЛТА

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Робинсон, один з провідників демократичної партії, виступив з радієвою промовою, в котрій відповідав на недавню промову Алфреда Смита з боку Американської Ліґи Свободи. В своїй промові сенатор виказував, що Алфред Смит колись займав протилежне становище. Промова Робинсона замітна з того боку, що в 1928-мім році, коли Смит був кадидатом демократичної партії на уряд президента краю, Робинсон був кандидатом на становище віцепрезидента.

Підчас своєї промови, виголошеної на відкриттю конституційної конвенції майнерської юнії в „Конституцен Гол" у цьому місті, Джан Луис, президент майнерської юнії, присвятив кілька слів Алфредові Смитові, характеризуючи його як провідника назадницького руху.

У Шікаґо критиковано Алфреда Смита на „Католицькій конференції для суспільних проблем". С. А. Болдас, редактор місячника „Екстенжен Меґазин", назвав промову Смита противною засадам християнської справедливости.

Ікес, секретар стейту, взиває Ал Смита вийти з демократичної конвенції, якщо він не годиться з політикою партії.

ВЕТЕРАНИ ПОСПІШАЮТЬ БРАТИ БОНУС.

ВАШИНҐТОН. — З усіх міст Америки дістає уряд донесення, що ветерани кинулися по блянкети на бонус.

В самім Ню Йорку за один день ветеранські організації роздали 35,000 блянкетів. Перед нюйорським окружним урядом „ветеранської адміністрації" стояло раз у хвості 5,000 ветеранів.

Уряд наймає надзвичайний штаб урядовців, щоби полагоджувати справи, звязані з виплатою бонуса.

СЕКРЕТАР РІЛЬНИЦТВА ПРОТИ ЗВОРОТУ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар рільництва Волес виступив з публичною критикою проти недавнього рішення найвищого суду Злучених Держав, що уряд має звернути податки, побрані на основі рільничого закона, ухваленого на останній сесії конґресу.

Секретар Волес каже, що найвищий суд забув на свої власні рішення та що він зігнорував ухвалені конґресом закони і назвав зворот податків „леґалізованим крадіжем".

На основі рішення суду уряд мав би звернути коло 200 міліонів долярів.

ПРИСУД ЗА НЕДБАЛЬСТВО ПІДЧАС ПОЖАРУ КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний суддя Морей Голберт видав присуд проти команди корабля „Моро Касл", що підчас пожару корабля на Атлантійськім океані недалеко від Асбері Парку минулого літа лишила на кораблі 134 пасажирів і моряків. Ебен Абот, головний машиніст корабля, дістав 2 до 4 роки вязниці, Вилієм Вормс, що сповняв обовязки капітана, 2 роки.

Перший раз в історії морської плавби за недбальство служби покарано теж корабельну лінію. Лінія Ворда має заплатити кару $10,000, а віцепрезидент лінії, відповідальний особисто за недбальство лінії, $5,000.

ЛОВБ ЗГИНУВ З РУКИ ВЯЗНЯ.

ДЖОЛІЄТ (Илинойс). — Ричард Ловб, що 12 літ тому на спілку зі своїм товаришем Ліополдом убив 14-літнього хлопчину Бобі Френкса просто з бажання доконати „досконалий злочин", згинув у місцевій вязниці, де він відбував досмертну кару, з руки злочинця, 23-літнього Джеймса Дея.

Заряд вязниці каже, що Ловб згинув у бійці. Лікарі, що робили посмертні оглядини тіла, кажуть, що Ловб був просто порізаний ножем та вмер з упливу крови, відпискавши память тільки на кілька секунд.

Ловб мав тепер 30 літ. Є він сином шікаґовського міліонера, як його товариш Ліополд. Прокуратор, котрий домагається поставлення Дея на суд за вбивство, каже, що Ловба вбито таксамо жорстоко, як колись Ловб жорстоко вбив Бобі Френкса.

СМЕРТЬ МАШИНІСТА ПІДЧАС КАТАСТРОФИ.

ГЕЙВЕРСТРО (Ню Йорк). — На північ від цього міста вилетів із шин товаровий поїзд, повний газет з Ню Йорку. Машина з „тендером" перевернулася й придавила в будці машиніста Волтера Ковла на смерть.

НОВА ПОВІТРЯНА КАТАСТРОФА.

ВАШИНҐТОН.—На летовищі Болинґа розбився при висіданню військовий літак. Два летуни, поручник Гвитен і Пейн, згинули.

На цім самім летовищі згинули два тижні тому два інші летуни.

УЧЕНЬ ХОТІВ ЗАСТРІЛИТИ ВЧИТЕЛЯ.

В одній клясі VII гімназії у Львові склалася незвичайна подія. Підчас лекції один учень добув із кишені револьвер і, спрямувавши його в сторону вчителя Б., кликнув: „Застрілю вас як пса, а потім себе!" У клясі настав переполох. Одначе вчитель вхопив учня за руку і не допустив до вистрілу. В кишені хлопця знайшли ще боксер. Його видалено з місця зі школи. Він утік був з дому родичів і поліція за ним глядала. Повторяв клясу і тепер грозило йому знову лихе свідоцтво.

СКОНФІСКОВАНА ПОВІСТЬ.

Службовці слідчого виділу у Львові обходили всі книгарні і забирали повість польського письменника Зеґадловича „Змори", покликуючись на доручення прокуратури. Заняті примірники зложено в городському старостві. Перший наклад цієї повісти, що визначається грубо порнографічним змістом, видрукований у Варшаві, не був сконфіскований і розійшовся в цілости.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ОСВІТА.

Совєтська преса щораз частіше вказує на незвичайно низький рівень знання абсольвентів середних шкіл у совєтській Росії. Недавно відбулася в тій справі конференція, скликана у Москві при участи вчителів середних шкіл і професорів вищих шкіл. Професори заявили, що значну більшість студентів першого семестру принято до вищих шкіл зі ступнем достаточним. Молодь зовсім не приготована до студій: зле читає, не вміє правильно висловлювати своїх думок, не знає граматики, перших альґебраїчних правил, географії і т. д. В інституті ім. Плеханова для 340 студентів утворено 23 групи навчання ортографії. Повстали теж окремі групи для „ліквідації анальфабетизму в математиці і фізиці". Учасники конференції ствердили, що властиво перший семестер для студентів є втраченим, бо вони мусять доповняти недостачі в освіті з обсягу середньої школи.

ХЛІБОРОБСЬКІ МАШИНИ В СОВЄТАХ.

„Соціялістическое Земледеліє" присвячує багато уваги справі ремонту тракторів і інших рільничих машин у колгоспах. Ремонт відбувається взагалі недбало або взагалі машин не направляють, наслідком чого вони нищаться або пропадають. В курській окрузі щезло 600 тракторів. Багато з них поломано на кусники, причому деревляні частини пішли на паливо, а металеві, у звязку з великим „голодом" на металеві вироби на селі, розкрадено.

Недбале відношення до машин, що є державною власністю, належить до загальних і щоденних явищ. Проявляється в них типова для колгоспників і совєтських робітників байдужість до „чужої справи", з якою ставляться до державних фабрик, заведень і господарств.

ЧИСТЯТЬ.

13,000 жидівських і марксівських журналістів усунено в Німеччині від часу приходу Гітлера до влади.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

Велика залізнича катастрофа склалася на стації Кшешовіце за Краковом. Коло пів до 5 год. досвіта на стацію вїхав поспішний товаровий поїзд, що не мав тут зупинятись, тільки їхати просто до Тшебіні. Але що він спізнився на більше як годину, то його мусіли випередити особовий потяг, що їхав з Кракова до Катовиць, наслідком чого товаровий потяг рішено задержати у Кшешовіцах і спрямувати тимчасом на бічний шлях. Одначе машиніст товарового потягу не побачив семафорів і дальше поїхав крізь стацію зі звичайною швидкістю. Коли×зміркував, що знаходиться на бічному шляху, було вже запізно здержати потяг, який з цілою силою вдарив на кінцеву земляну запору. Машина знесла земляний насип і скотилася до потока, що пливе попри стацію. В одну мить повстала з великим гуком гора вагонів, що накопичились одні на одні, розбиваючись на куни дошок і заліза. А що вагони за машиною були завантажені худобою, переважно телятами і безрогами, то нараз зчинився страшний рев і квік звірят, на які звалилися вагони з деревом. Багато звірят згинуло на місці, а ще більше було тяжко ранених. Пізніше продано їх на мясо. Не обійшлося теж без людських жертв. Згинув залізничий урядовець, що їхав амбулянсом, Ян Квятковський, а дві особи, між ними й машиніст, є тяжко ранені, два легко. Керівник потягу вискочив завчасу і вратувався. Стація Кшешовіце славна залізничими катастрофами. У 1934 році склалася тут катастрофа, одна з найбільших, які знає Польща.

ОБЛАВА НА ЧЕПИГУ.

Румунська поліція на Буковині має знову заняття з голосним опришком Чепигою, що втік свого часу з косівського повіту на румунський бік. В останніх часах він знову дав про себе знати кількома грабіжницькими нападами, викликуючи переполох по селах. Недавно відбулася нарада румунської жандармерії з польською поліцією, щоби встановити спільний плян ділання в облаві на Чепигу. За його спіймання визначено нагороду в сумі 1,000 злотих.

ПОЛЬО НА ВЕРБЛЮДАХ.

Польо це такий спорт, що нам заганяти кульку змагунам, які сидять на конях. Треба вміти не тільки добре влучати відповідною палицею, але й їздити верхи, нахиляючись часто так, як це роблять циркові вольтижери. Та все це штука, яку вже спортсмени добре вивчили, і з Каїро приходить нова ідея. Замісць коней ужили там у польо верблюдів. Річ не тільки в тім, що верблюди — вищі та горбаті. Верблюди не такі слухняні як коні і часто, коли їм не хочеться послухати свого їздця, клякають та кладуться на землю. Таким способом публика та змагуни мають веселі несподіванки.

ДИТИНА БЕЗ ГОЛОВИ.

До шпиталю в Ярославі принесли дитину, що вродилася без голови і жила тільки кілька мінут. Дивоглядь, якого медична література досі не знала, передано до анатомічного інституту у Варшаві.

ЗГОРІЛА СТАРИННА ПАЛАТА.

В селі Дольську, пов. Ковель, згоріла палата графині Ржищевської, одна з найстарших маґнатських резиденцій на Волині. Пожежа повстала від комина і знищила цілий дім, що мав 35 кімнат. Перед віками він належав до родини Вишневецьких, опісля Мощинських, Осолінських і Оржешків.

САМОГУБСТВО МАЛОЛІТНЬОГО.

До Львова приїхав з Мократич 18-літній Степан Лянчицький і замешкав у свого брата токаря. Степан терпів на нервовий розстрій і приїхав до Львова лікуватися. Використовуючи неприявність брата в полудне в токарні, нещасний хлопець повісився.

А В КИТАЮ... ЯКРАЗ НАВПАКИ.

Китай у порівнанні з Европою, це край, де багато річей діється якраз навпаки. Ось приклади: Мокрий парасоль ставлять там ручкою вниз. Голкою шиють від себе, а дошку гиблюють до себе. Підставку кладуть на склянку чаю (щоб не вистигав). Щоб загрітись, пють зимні; щоб охолодитись — гарячі напитки. Їх компас показує південь, а білі краски означають жалобу. Смихом висловлюють жах і біль, радість — криком та пронизливим гамором. Таких прикладів можна навести багато більше.

СКІЛЬКИ ЩОДЕННИКІВ НА СВІТІ?

Статистика виказує, що в цілому світі виходить тепер 12,860 щоденників, з цього в Европі 8,650, в Америці 2,160, в Азії 1,640, в Австралії 200, в Африці 210. Колискою журналістики є Китай, де вже перед 1200 роками появився щоденник „Тейпінг Бао" на золотім шовку. Цей щоденник виходить до нинішній день. Наймолодший край журналістики це Албанія, де щойно у 1929 р. появився два щоденники. Найбільш почитним щоденником є анґлійський „Дейли Мейл", що друкується в накладі 2 міліонів примірників.

„ФАБРИКА ШТУЧНИХ НЕБІЖЧИКІВ".

У Варшаві відбувається процес спритних ошуканців, що натягнули варшавську обезпечальню на великі гроші за похорони неіснуючих небіжчиків. Небіжчики, що за них узяли вже гроші, живуть спокійно досі.

Перший попався організатор шайки: Ян Гоздалік. Він прийшов до обезпечальні й вимагав звороту коштів за похорон Бол. Коритовського, представляючи посвідку працедавця, свідоцтво смерти і рахунок похоронної установи. Та один з урядовців телефонічно спитав Зайонзек Стшелецкі, якого членом був Коритовський, що за недуга звалила покійного. Відповідь була, що Коритовський живий і цілком здоровий. Гоздаліка придержали й за ним виявлено цілу шайку.

Взагалі ця шайка похована в той спосіб сімох небіжчиків. Вони клали прим. незнайому жінку до ліжка й кликали лікаря з обезпечальні. Потім згоюшували несподівану смерть — справа виглядала таким чином правдоподібна.

ПОЛЬСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ ЧАСОПИС ПРО ВАРШАВСЬКИЙ ПРОЦЕС

ВАРШАВА (Польща). — Католицька „Польонія" застановляється широко над процесом у справі вбивства міністра Перацького. Особливо підкреслює поведінку суддів. А виходить з того заложення, що чим свобідніший нарід, тим краще шанує свободу в процесах, тим обережніше в таких випадках поводиться. В таких процесах як варшавський, пише ґазета, треба великого розсудку і великої гідности в суддів, головно в предсідника трибуналу, бож там виходять на верх річи надзвичайно дражливі. І треба памятати, що хочби на лаві підсудних знаходилися навіть найбільші вороги держави, то судді не повинні забувати того, чого вимагає від них сама суть їх уряду: незалежність і безсторонність.

А далі читаємо таке:

„Особливо в таких процесах повинні памятати, що мають судити людину, яка, хоч мала за собою найважчий злочин, всетаки заслугує на пошану, бо вона знасилувала закон у боротьбі за ідею. І тому повинні пильно уникати того, що моглоб викликати підзор сторонничости, що моглоб порушити в обвинувачених віру в обєктивність і незалежність суддів. Тому треба з особливою обережністю оцінювати доказові внески підсудних; особливо коли йде про їх відкинення, треба якнайсовісніше респектувати права оборони, скоріше посунутися тут кроком занадто далеко, ніж наразитися на закид упередження — коротко, треба зробити все, щоби виключити всяку думку про упередження. Тож треба було добре подумати, чи приміром не краще було дозволити обвинуваченому відповідати рідною мовою, хочби він і знав польську мову, ніж зректися його заявлень, тимбільше, що в карнім процесі чільною засадою повинно бути виявлення дійсної правди. Предсідник навіть у випадку провокації, повинен добре подумати, поки скористає з управнення — особливо з права обмежувати свободу слова, накладати грошеві кари і т. п.".

Далі критикує ґазета промови прокураторів. Особливо вдаряє прокуратора за те, що він намагався представити вбивника міністра Перацького — боягузом.

ПОХОРОН КОРОЛЯ ЮРІЯ V.

ЛОНДОН. — Преса стоїть згідно при тім, що ще ніхто з анґлійських володарів не мав такого величавого похорону як похований тепер у Віндзорі — король Юрій V. Стверджує вона далі, що з похорону можна заключати, що померлий король був таки популярний серед усіх верств народу. Коло трьох міліонів були свідками останньої подорожі Юрія V., коли перевожено його тлінні останки з Вестмінстер Абі до каплиці в Віндзорі. Коло 7,000 осіб зімліло, а 150 відвезено для лікування до шпиталів. Одна особа померла, потовчена міліоновими масами, що приглядалися похоронному конвоєві. В похороні взяли участь шість королів, а крім них були представники всіх держав світа. Поліція не могла вдержати порядку, бо був заверлекий натовп народу.

В цілій імперії пошановано померлого короля двомінутною мовчанкою, але не було її при похороні, бо через спізнення порядок був змінений.

ІТАЛІЙЦІ ПОСУВАЮТЬСЯ ВПЕРЕД.

РИМ. — Італійська армія наступає на місто Ґарар, друге найважніше по Адіс Абабі, столиці Етіопії. В битвах довкола Макале було стільки етіопців як сардинок у морі. Так кажуть воєнні комунікати. Остання боротьба коштувала етіопців 10,000 жертв у вбитих людях.

СЕЛЯСІ ЗАПЕРЕЧУЄ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — З королівської кватири подають, що в італійських воєнних комунікатах є багато переборщеного. Селясі каже, що це зроблено на те, щоб піднести мораль італійців в Італії. Одначе признає, що етіопська армія зробила відступ.

БУДУТЬ УЧИТИСЯ ПОЛЬСЬКОЇ ДЕКОРАТИВНОЇ ШТУКИ — В КОСОВІ!

ВАРШАВА. — Польська Аґенція Телеґрафічна подає, що в Варшаві перебуває американка панна Елнер Прат, голова „Інтернешенел Скул оф Арт", що хоче отворити курс декоративної польської штуки, який має бути отворений у Косові, на Гуцульщині, й тревати 6 тижнів.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ РОЗРУХИ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Жиди в Польщі стурбовані новим антисемітським рухом, що поширився вже по цілій Польщі. Перед у нім ведуть польські студенти, що, як подають жидівські кореспонденти, зорґанізували терористичну групу, яка кидає бомби до жидівських склепів, помешкань і синагоґ, побиває жидів фізично, переводить бойкот їхніх товарів та не допускає в університетах до того, щоб жидівські студенти могли сидіти в одній лавці разом з християнськими.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ДАЛІ?

Бонус перейшов у сенаті. І став законом. Від 15. червня б. р. ветерани дістануть бонди і будуть могти виміняти їх негайно на готівку. В президента, що закладав двічі своє вето проти цеї виплати, зявилися представники ветеранських організацій і заявили, що пороблять усі можливі заходи, щоби вплинути на ветеранів, щоб вони задержали бонди, які дають певне опроцентування, а вимінювали їх на готівку тільки в крайньому випадку, коли треба їм грошей на утримання родини чи інші конечні видатки. Президент заявив, що вже пороблено всі потрібні кроки, щоб ветерани дістали в своїм часі те, що їм ухвалив конґрес. Але на це треба буде яких 3,000 додаткових сил і яких шість місяців часу, щоб обчислити, що кождому ветеранові належиться. Хто не перемінить бондів на готівку, буде одержувати від них 3%.

Значиться, справа з бонусом вже так, якби полагоджена. Ветеранські лабіїсти затирають з радости руки, а противники виплати бонуса в готівці мусять погодитися з фактом, що справа вирішена. Зате державна скарбниця мусить думати, як сфінансувати новий видаток на суму $2,237,000,000.

Коли вже щось сталося, тоді кожний може глядіти на справу цілком холоднокровно. Вже не поможе бути тут прихильником чи противником, бо обидвом треба змагати до цього, щоб з вирішеної вже справи була для всіх найбільша користь, або принаймні якнайменша шкода. Тому саме багато людей підкреслюють тепер головно те, що треба надіятися, що ветерани поступлять з одержаним грошем розумно, приносячи собі й краєві користь. Але разом з тим ніхто не може себе дурити, що цей бонус мусить упасти на чиїсь плечі. Хтось мусить за нього заплатити, бо це, що державна друкарня видрукує бонди чи два біліони свіжих паперових грошей, не є розвязкою справи. Бо розвязкою будуть нові податки, а ті, як це звичайно в таких випадках буває, буде оплачувати головно середня кляса, та, що вже й без того заломлюється від таких тягарів. І буде сплачувати цей новий тягар довгими роками.

Але й це ще не буде розвязкою ветеранського питання. Заповідають, що бонус був тільки прелюдією до чогось другого і нового, до — ветеранських пенсій. Справа та почне виходити на верх, як тільки буде скінчена справа з виплатою бонуса. Ветеранські лабіїсти вже готовляться до нової кампанії. А застрашені конґресмени і сенатори дуже помилялися, коли думали, що позбулися клопоту, як голосували за бонус. Згодом станут вони перед іще важнішою справою і перед іще більшим державним видатком.

СУД НАД УКРАЇНСЬКОЮ МОЛОДЮ У ВАРШАВІ

ПРОМОВИ ПРОКУРАТОРІВ.

(З львівського часопису „Новий Час").

(44)

Опісля інтересний інцидент з картою, яку Мацейко написав до свого вуйка, про що довідався Мигаль і інші. Бандера тоді божеволів, просто скакав і заживав порошки, не знав, куди дітися, зі злости, й викрикував, що цього „дурня" треба відкликати з Варшави, але Підгайний успокоїв його, що ніхто не завважив, що картка прийшла Варшави й сказав Бандері на вухо склад „Пе" (Перацький). Сам Мацейко, їдучи до Варшави, не знав, кого має вбити, й мав чекати інструкції. Ми щораз ближче дати 15-го червня. 12. червня бачили вже якогось молодого чоловіка в захисті при вул. Вольносць, і знову якась понура хмара лежить на його тілі. 15. червня зникає з захисту, але залишає течку з рушником і сорочкою; потім, як відомо, знайшли при вул. Окульнік плащ, а на вул. Фоксаль капелюх. Плащ і капелюх є звичайні, гуртові й стандардні; про них ми згори знали, що ніякого певного доказу творити не можуть.

Іґнатовський.

А тепер сорочка. Хоч яка поважна тема, не можна оминути деяких смішних означень. У слідстві, коли порівнювали сорочки, завізвали одного знавця, точніше власника склепу з конфекцією, Францішка Іґнатовського. Відбулась експертиза й повстав доказ у справі. Потім той самий предмет знайшовся перед судом і порівнювали між собою сорочки. Появився завізваний знавець Іґнатовський і нараз виявляється, що це, що він сказав у слідстві, є щось прямо противне до того, що сказав перед судом. Знову подія, що може перейти до судових анекдот: Був знавець як Францішек Іґнатовський. Отже треба приняти, що того знавця не було, нема й не буде. Мусите, панове судді, вирішити ту справу власною силою на основі власного досвіду.

Чучман.

Залишилася в течці Ольшанського якась сорочка. Іншу сорочку знайшли в річах Лебедя. Іншу ще сорочку видав Чучман як зразок сорочки, якої вживав і які давав Мацейкові до вжитку. Тезою акту обвинувачення було, що ці сорочки є одного крою, одного виміру й способу шиття, а всетаки походять від Чучмана й можуть належати тільки до Мацейка, отже при вул. Вольській був Мацейко. Навіть якби виявилося, що панове судді мають сумніви, що та сорочка, яку Мацейко залишив у течці на Волі, не походить від Чучмана, то нема ніякої перешкоди, щоби приняти, що посідачем цеї течки був якраз Мацейко. Та поза зізнанням Чучмана є інші. Додаткові докази тотожности цих сорочок, як спосіб шиття й голуба нитка що нею пришиті два ґудзики й на основі чого Чучманова катеґорично- розпізнала сорочки, отже не може бути сумніву.

Фотоґрафії.

Дальше прокуратор широко обговорює дальший доказ тотожности Мацейка: фотоґрафії. Зпоміж мешканців „Ольшанського" при вул. Вольській Мацейка розпізнали в показаних фотоґрафіях всі особи, що бачили його в тому захисті, й то розпізнали катеґорично. Різниця між т. зв. поліційною фотоґрафією й тою, що її дістали з ґрупового побільшення, є тількисповидна, бо розпізнання Мацейка тільки тоді можливе, якщо його бачено. Свідок Берова, яка в слідстві бачила тільки поліційну знимку, а тут показали їй іще приватну знимку, сказала відразу, що Мацейко є тут і тут.

Плащ і капелюх.

Вертаюся до того доказу плаща й капелюха. Вигляд знову відповідає. Памятаємо свідка Філіпюка, який у слідстві в безпосередній спосіб пізнав Мацейка, а тут у суді не пізнав. Поясняється це тим, що нераз чоловік навіть найліпшої волі попадає перед судом у деякі замішання в голові й не памятає, що якраз навпаки говорив у слідстві. Розпізнання Мацейка підчас цілої його дороги й утечі є дуже трудне. Умовини були дуже некорисні для кожного глядача, а знамениті для втікача, Але свідки Кухарський і Бабінський ствердили зі знимки визначну подібність, а Філіпюк катеґорично означив знимку як подібність Мацейка. Дальше, якщо йде про вбрання Мацейка, то свідки подали характеристичну подробицю, а це, що його вбрання було в кратки.

Сухітник.

Дальше прокуратор обговорює висунений доходженням арґумент, що Мацейко був сухітник. Чи бажають цим доказати, що не міг він виконати діла, про яке знаємо, що було рівнозначне з самогубством у поняттю Бандери, отже тому не міг би втікати? Щож значить для чоловіка могти в таких умовинах, коли смерть гонить, коли буваеться в стані якогось божевілля, якогось забуття, коли добувається з себе все? Врешті питання, в якій мірі був сухітником. Дивна на річ, що Чучманова в слідстві ані словом не говорила про сухоти, а щойно коли приїхала до Варшави і знала, про що йде, пригадала собі, й то при помочі питань, про ті сухоти. Зрештою ці сухоти були такі малі, типові, в деякому віці часті в молодих людей. Отже ці сухоти, що мали бути страхопудом проти Мацейка й насували декому навіть сумніви, чи то може Лебедь поповнив вбивство, не є взагалі питанням.

Чи Мацейко вбивник?

Зачинається втеча. Ми в Люблині, в „хаті", потім у Львові, де Мацейко признається Малюці, Мигалеві й Качмарському до свого злочину, а Зарицька сама признає, що перевела вбивника до Ч. С. Р. Якщо врешті візьмемо під увагу, що Мацейко до дому не вернувся, не знати чому, то питання, чи Мацейко є вбивником мін. Перацького стає чисто реторичним питанням. Це в нікого не може викликати сумніву. Є незбитий факт. Це історичний факт.

Може криються ще деякі постаті.

Хотів би я відразу щиро застерегтися, що я не є певний, чи всі, які в цьому замаху співділали, є тут приявні. В потемках змови може криються ще деякі постаті, може ще є затаєні деякі вчинки, не говорячи вже про те, що є це Степан Долинський, якого зловили так пізно, що слідство проти нього треба було вилучити. Хочу тільки пригадати, що близькою до цієї справи є низка людей, які тут були свідками, отже Свенціцька, яка товаришила Зарицькій, Ракові і Мацейкові в подорожі за границю, був Осип Мащак, який на думку зізнань Мигаля, визначив звязок і дуже хвилювався, що „гість з Варшави" вернувся. А Роман Шухевич, який у днях убивства вже знає, що це чин організації. — „Це наш найліпший учинок" — сказав. Був він боєвим референтом, чоловіком дуже довіреним і дуже освідомленим у тому, що важне для орґанізації; а дальше Чайківська з Данціґу.

Обвинувачення було дуже здержливе.

Даю тут приклади на те, що обвинувачення в доборі тих, яких тут представляю, було дуже повздержливе й обмежилося до спровадження тут на салю виключно тих, щодо яких не може повстати ні на хвилину вагання. Обвинувачення воліло обмежити круг підсудних, а за це мати певність, що ні один з них не може бути уневинненний; що ті, які тут є, доказово є так обтяжені, що творять знаменитий гурток.

Роля поодиноких підсудних.

Тепер приступаю до обговорення ролі поодиноких підсудних. Бажаю задоволити вагальною пригадкою головніших даних. Буду держатися цієї засади, що наперед треба доказати переступство з 97. статті к. к., а опісля щойно з цеї статті, що говорить про поміч, або підюджування до вбивства, або про облекшення втечі справцеві. Очевидно, що всі підсудні доконали проступку, як члени ОУН, як виконавці, чи ініціятори її доручень, як ті, що, віддаючи себе орґанізації, з її доручення і в її інтересі опісля ділали. Отже наперед, чи даний підсудний є членом цеї орґанізації, ким є в цій орґанізації, що в ній становить, як його називали, а щойно опісля, що зробив у ділянці вбивства міністра і в ділянці втечі Мацейка.

Степан Бандера.

Панове судді! Отже представляю вам: Степан Бандера, краєвий провідник. Псевдонім „Баба", „Лис", „Рих", „Малий" і т. д. Знаємо від Мигаля, Малюци, Онищука і посередньо від Спольського, що Бандера розпочав свою старшинську карієру в орґанізації як референт пропаґанди, тоді названий — пресовим. Був це 1931 р. Вже значно раніше був він задержаний, але з браку достаточних доказів вини — звільнений. Від половини 1932 р. є заступником краєвого провідника на місце Іртена, що втік за границю. Перед ним краєвим провідником був д-р Гнатевич, ініціятор плянованого замаху у Варшаві у 1933 р., опісля звільнений заграничними властями.

„Новий" — „Юх".

По Гнатевичеві несповна в рік краєвим командантом з титулом краєвого провідника був Новий. Цей Новий, другий псевдонім його „Юх", у лютім 1933 р. приїхав до Праги з ініціятивою уладити якийсь чин у Варшаві. Бандера є заступником Нового і це в часі, коли доконують замах на Городок Ягайлонський. Внаслідок неуспіху цього замаху і внаслідок того, що почалось орґанізаційне судове поступування за границею Новий уступає і Бандера перебирає його функції. чк краєвий провідник. На цьому становищі перебуває аж до арештування 14. червня 1934 р.

„Характеристика провідника".

Опісля прокуратор представив, чим був загалом провідник, у світлі орґанізаційних законів і зізнань свідків. З ухвал віденського конґресу виходить, як високо в орґанізаційній гієрархії, не тільки краєвій, але соборній, себто всесвітовій, стоїть краєвий провідник. Ухвала п. з. „Характеристика провідника" має точки, що провідник знає, памятає, бажає і т. д. В рубриці „знає" сказано, що краєвий провідник знає межі сили і консеквенції своїх прав, знає устрій і правильник орґанізації і становище ОУН в політично-суспільній дійсності української думки супроти ворожих сил і т. д. Провідник памятає, що стоїть на видним місці, цілий під вогнем поглядів, що слідкуються за кожним його рухом. Є він самостійний. Чого бажає провідник? Удержати в своїй руці якнайдовше провід (виroблювати амбіції), бажає не дарувати безкарно нікому провини, хочби з жорстокістю. На закінчення сказано в цій характеристиці, що провідник бажає удуховити свою працю в орґанізації творчим поривом чоловіка, який хоче рости все вище.

Бандера.

Хто, бувши довший час заступником провідника, пізніше сповняє обовязки провідника, а вкінці самим стає провідником, цей без сумніву додержав усіх умов і до цих усіх ідеалів достосувався. То є „Лис" — Бандера. В 1932 р. на конференції делеґатів ОУН і т. зв. бази Бандера брав у нарадах дуже активну участь. На цій переломовій конференції постановлено, що кожний провідник відповідає за діяльність референтів і за реалізацію директив перед предсідником ОУН, Коновальцем. Отже в краю, це є в Польщі, провідник є найвищим зверхником. Повстала одна влада, і це влада краєвої екзекутиви і провідника. Краєва екзекутива вправді часом ухвалювала і голоси її рахувлись, але неменше була вона формована й установлювана під особовим оглядом через провідника. Крім цього ціла її діяльність була піддана контролі і приказам провідника.

Все це вистарчає, щоб приписати Бандері все те, що ділося в орґанізації ОУН у часі урядування, і щоб признати, що є безспірна лучність між його особою і тими всіми наслідками, які в тому часі були виявлені, як жеж нераз трагічними! В січні 1933 р. замах у жидачівському повіті, стрілянина до Куменюка, у квітні напад у Корчині, дальше замах Нича на Цесельчука, в серпні замах на куратора Ґадомського, невдалий, але за це теж відповідає Бандера. В актах Сеника є документ, у якому невиявлений чоловік повідомляє свої власти, що зустрінувся десь на кордоні з Бандерою, який здавав справу з протишкільної акції і заявив, що в звязку з цим пробували виконати замах на кур. Ґадомського. Тут звязок є безспірний.

„Це все є ділом Бандери".

Вкінці ми вже є на ґрунті теперішнього процесу і тому пригадаю тільки назви: замах на советський консулят. Бандера підготовляв Лемика, щоб дався зловити і щоб у суді вияснив, чому ОУН виконує замах на власти СССР. А намагання вбивства Кособудзького а опісля вбивство Бачинського і приказ, виданий в останній хвилині Підгайному, щоб убити якогось ґімназійного учня, тому, що, мовляв, є у взаєминах з поліцією. А дальше перші прикази, які дали розмах замахові на Бабія. Вправді Бандера був опісля арештований, але розгонове колесо ділало і Бабій був убитий. А дальше намагані приготування до замаху на воєводу Юзефського, а вкінці всі пляни нападів на почти, банки. Це все є ділом Бандери. Що за жниво!

(Далі буде).

А. Швед.

КУРЯЧА ВІЙНА

(Оповідання).

(6)

Тимко далі мовчав. Жінка піднесла голос ще вище:

— Чи тепер її когутові вільно буде гордо й пишно парадувати по подвірю, щоби я що днини, в кождій порі, мусіла дивитися на нього і сердитися? Тепер мені годі між людей, бо та шельма подерла мені лице. Скоро лиш вигоїться, поїду до Львова і куплю найбільшого панського когута, якого лиш там знайду. Хочби коштував десять корон, куплю. Когут голендерської квочки не буде походжати як пан в своїй хаті. Погано, що мені з таким лицем годі показатися в місті. Як я не можу, то ти йди. Чуєш? Ти купи того когута. Вже не знаю коло котрої рогачки, та безпечно коло якоїсь львівської рогачки сидить такий, що годує і продає расові кури. Очевидно, буде мати й когути. Поїдеш?

— Ні, не поїду! Цього я не зроблю. Нащо це? Щоби було ще більше гризні? Гадаю, що досить нинішнього.

— Диви, диви! То ти хочеш, щоби я пані голендерській квочці вступилася з дороги? Я їй вступитися! Отже тобі твоя власна жінка така байдужа, як стара викинена мітла... Мусиш купити когута. Мусиш, бо інакше не почуєш від мене одного доброго слова. Чи нам не вільно мати расового когута? Лиш їм вільно? Нас не стати на таке? Як будуть пильнувати свого, то гризні не буде. Я на їх голендера не буду наставати. Ти мусиш мені купити такого, кажу тобі.

Хоч Текля просила і грозила, Тимко на це вухо не хотів чути. Все повторяв, що йому досить бучі, зчиненої їх білим когутом, і що ліпше взагалі не мати власного когута, бо голендер Маланки вистане для всіх курей.

— Ага! — скрикнула Текля. — То ти хочеш, щоби я кланялася пані голендерській квочці і чемненько просила, щоби свому когутові позволила любити наші курки. Не дійде того! Чи ми маємо бути гірші, як вони? Чи ми такі бідаки, що нас не стати на одного когута? Питаю ще раз: Чи нам не вільно мати когута, лише їм вільно?

Бартюк не міг сказати, що тільки Тринкам таке вільно. Та з того ще не виходило, щоби він мусів користати з цього права. Погадав собі також, що не зле було би втерти носа сусідці. Хоч таке прийшло йому на гадку, він сам не хотів пхати пальці між двері. Загадав звалити на сина і сказав:

— Цілком не треба, щоби аж я брався до того. Це може зробити Стефан.

Стефан не мав охоти до того, бо боявся оскорбити доньку сусідки. Він відповів:

— Ще того хибувало мені!

Син вийшов з хати, Текля далі обробляла мужа і довела до того, що згодився вволити її волю. Він чув, що двір в сусіднім селі має якісь расові кури. Пішов подивитися, які вони. Вернувся пізно в ночі. Ніхто не видів, що таке він ніс в мішку. На обійстя увійшов задною фірткою і в стайні запер купленого когута. В хаті ніхто, крім нього самого і Теклі, не знав, що в стайні запертий великий жовтий портуґальський когут, багато більший як Маланчин голендер. Коштував цілих трицять корон. Ніхто не чув, щоби когут міг так багато коштувати. Зате великий був, як гуска.

Обі жінки не добре спали цеї ночі. В душі Маланки кипіло. Хоч побідив її когут, вона не годна була сусідці простити того, що та шельма важилася закрівавленим, болотом замараним когутом бити її по лиці. Текля не могла спати, бо цілу ніч ломила собі голову питанням: що з того вийде, як рано оба когути зійдуться?

Досвіта під ліжком Маланки запіяв голендер своїм грубим „кококро!" Десь за хатою відповіло йому ще грубше і хрипле „огого!"

— То хіба не може бути дух зїдженого білого когута, — полагада собі Маланка. — То хіба Текля в безсильній злости повторює за моїм когутом, щоби його роздратувати.

Коли Текля почула свого когута, усміхнулася. Вона вже тепер тішилася, коли подумала, як то її великий портуґал привитає проклятого голендра. Схопилася скорше як її сусідка і побігла до стайні. Курей ще не випускала. Сіла в стайні і ждала, аж Маланка випустить свої. Нарешті вчула, що двері рипнули. На поріг вийшов голендер. Злопотів крилами і обізвався „кококро!"

„Кококро!" обізвався ще раз. Йому зі стайні відповів портуґал „огого!"

Маланка, стоячи в сінях за когутом, стряслася. Витріщила очі і нащурила вуха. Її когут здивований витягнув шию. Скочив з порога і пустився повагом на подвіря. Курки сунули за ним.

Тепер Текля відчинила стайню. На подвіря висипалися її курки під проводом великого жовтого портуґальського когута.

„Огого!" рипів портуґал.

„Кококро!" відповідав голендер.

Маланка аж скрикнула, побачивши, як із стайні вискочив якийсь величезний когут. Вона аж голосно сказала сама до себе:

„А то шельма!"

Ледви це сказала, а когути вже метнулися до себе. Гоп, хляп і тарах! Піря летіло, кров трискала.

Голендер Маланки, хоч менший, держався добре. Він обертався живіще, як більший портуґал. Врадувана Маланка стала цмокати, коли пару разів побачила, що її когут перескочив противника. Стала кликати мужа:

— Софроне, Софроне! Ходино сюди!

(Кінець буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

КОГО ВІН ПРЕДСТАВЛЯЄ?

Алфред Смит розбивається тепер в обороні свободи американського народу.

Що він розуміє під свободою, ще докладно не сказав. а це важне. Ось в американських школах з нагоди 150-ліття проголошення американської конституції збираються пояснити дітям виразно, що значить конституція й усі подані в ній свободи в практичному життю.

Це питання ще важне з того боку, що свобода одної людини все потягає за собою обмеження свободи іншої людини.

Для вияснення цього питання, чию свободу думає обмежати Ліґа Американської Свободи і її головний речник, Алфред Смит, а чию обороняти, деякий причинок дає отся новинка „Ню Йорк Таймсу":

„Слухачі (Алфреда Смита), що числили 2,000 осіб, представляли собою, або через своїх адвокатів, велику частину капіталістчиного багатства краю".

ЩО ЇХ ОБУРЮЄ.

„Нюз", місцева ґазета багацької підміської оселі Енґелвуд, у стейті Ню Джерзі, пише зі страшним обуренням про те, що в тій місцевости є сотка родин, що живе з того, що добуде з смітників.

„Нюз" кличе міський уряд зарадити щось на ці страшливі обставини, що — за словами цеї ґазети — кличуть до неба про пімсту.

Чому — кричить „Нюз" — місто не постаралося палити сміття так, щоб нічого не лишалося?

Цікаво, чи й у небі справді обурюються на це, що сміття не спалене, чи на щось інше?

БОРОТЬБА ЗА СУТЬ?

Великі клопоти має новий анґлійський король зараз по вступленню на престол: має він погодити претенсії преріжних королів та дипльоматів.

Очевидно догадуєтеся, що йде, як звичайно монархам, за сутні справи їх возлюблених народів. Так, за дуже важні справи: за місце в похороннім поході, чи там на похоронній комашні.

Отже якийсь-там король обурюється на те, що він має йти в парі з румунським королем, що волочиться з любаскою по Европі, лишивши свою законну жінку в Румунії. То знов німецький представник обурюється, що йому визначили йти з представником большевиків. Большевицький представник собі не хотів засідати при столі з представником Романових, а представник Романових не хотів засідати з представником большевиків, котрі, як відомо, розстріляли останнього царя з роду Романових, і так далі.

Чи не було там кого на цілім похороні, щоби сказати їм, що не місце шанує чоловіка, але чоловік місце?

ХТО КИМ?

Бесідники, що промовляли на вечері, влаштованій Американським Союзом для Студій Дитини, підносили незвичайно займаючі спостереження про відношення між дітьми й родичами в нових часах.

„Товстмастер" говорив, що бували колись протестаційні віча дітей проти родичів, але ця вечеря виглядає на протестаційне віче батьків проти дітей. Один бесідник казав: „Що я не сказав би або не зробив би в хаті, мої діти зараз мені скажуть, що цей мій поступок треба приписати або якійсь книжці, що я читав, або якійсь лекції, яку я чув". Всі бесідники говорили, що родичі втратили багацько свого впливу на дітей. Словом, колись родичі правили дітьми, нині діти правлять родичами.

І не видно було на тій вечері ніякої конкретної пропозиції, як зарадити цій ситуації. Один тільки бесідник радив родичам: Як діти вчаться, щоб керувати родичами, то родичі або мусять вчитися скорше від дітей, або перестати пробувати керувати дітьми.

ТЕЖ З МИЛОСЕРДЯ?

Пасейська поліція каже, що пані Елизабет Фідерер, котру знайдено в її мешканню зачаджену світляним газом разом з її родиною, але виратувано від смерти, потім призналася, що це вона відкрутила ґаз, щоби спричинити смерть собі, свому чоловікові і їх тром дітям. Вона заявила далі, каже поліція, що хотіла вбити всю свою родину з милосердя, щоб виратувати їх від смерти серед страшних болів, які переходять хорі на рака, на котрого, як вона вірила, хорувала вся її сімя.

Коли поліція спиталася, звідки вона прийшла на таку думку, щоб убити родину з милосердя, вона заявила, що читала в ґазетах багато про те, як лікарі з милосердя вбивали хорих на невилікувальні й болючі недуги і це піддало їй думку покінчити з її родиною з милосердя.

НЕРВОВА ВРАЗЛИВІСТЬ.

Цей факт розкриває хоробливу вразливість деяких людей на те, що пишеться в ґазетах.

Ця жінка під впливом ґазетної писанини взялася „з милосердя" вбивати своїх дітей. Інші начитуються широких описів грабіжів і собі йдуть грабувати. Ще інші начитуються про подвиги Мусолінія, Гітлера й Сталіна й собі забагають бути вождами й диктаторами. Один психольоґ недавно писав в однім психольоґічнім місячнику цілу статтю про пошесть диктаторства, що шириться в світі, як холера або інфлюенца.

Він затитулував свою статтю: Чи ви вже дістали диктаторську мотилицю?

ЗВІДКИ ДИКТАТОРСЬКА МОТИЛИЦЯ?

Біда в тому, що писати про такі річи не все помагає. Навіть насмішки над сталінчиками, мусолінчиками й гітлерівчиками мають часто хіба той наслідок, що ці домородні диктаторчики роблять свою роботу не явно, а скрито.

Психольоґ Айхгорн у своїй книжці про збочену молодь каже, що вразливість на суґестії, це признака чисто дітвацька. Кожда просто людина переходить через такий вік, у котрім вона легко піддається чужим думкам або суґестії чужих учинків.

Одні люди з того дітвацтва вирсотають, інші й сивіють і лисіють дітьми.

БОЖЕВІЛЬНА МАТИ ЯК ДИКТАТОРКА.

Могло би здаватися, що від диктатури до божевілля, що заставило матір душити світляним газом свого чоловіка й дітей, ще далеко.

На ділі, в основі між цими людьми більша схожість, ніж видається на перший погляд ока. Одно й друге вважає себе оправданим рішати не тільки про життя, але й про смерть іншої людини. І одно й друге це нібито своє право закриває добром своєї жертви. Про добро жертви, на його думку, не має рішати сама жертва, а цей диктатор. Очевидно, це право він приписує собі тому, бо в основі він уважає себе вищим від жертви.

Що пасейську „милосерну" вбивницю своєї родини навіть поліція признає божевільною, а диктаторів звичайні люди за таких не мають, це не зміняє справи. Божевільним, як злочинцем, рахується тільки той, що не має сили безкарно виступати проти громадського добра. Хто має силу робити це безкарно, того божевільним або злочинцем не проголошують.

Царі Іван Грізний, Петро Перший і Петро Третій — це без сумніву божевільні люди, які, якби царями не були, були би певно скінчили життя в піярів.

ЯК БОЖЕВІЛЛЯ РОДИТЬ БОЖЕВІЛЛЯ.

Знаменита історія Европи від 1870-го року, що недавно вийшла зпід пера відомого історика Престона Вилієма Слосона, каже, що советська система в душенню вільної думки йде за традиціями божевільного царя Петра Першого.

Це один спосіб, як божевілля одного лідера продовжується віками.

„Манчестер Ґардієн" у своїй статті про варшавський процес натякає, що польські революціонери довели своє завзяття проти гнобителів польського народу до божевільного ступня, через що вони карають українських революціонерів, які повстають проти польського гнету, як колись польські повставали проти московського.

Це інший спосіб, як гнет божевільних угнітачів викликує божевілля в угнетених.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

Поклик до громадян з Рачестер і околиці в справі будови Народнього Дому.

Шановні Громадяни! Відзиваємося до Вас не перший раз у важній громадській справі. Не раз і не два говорено в нас про будову Народнього Дому, говорено на загальних вічах, товариських зборах, орґанізовано комітети будови і т. п. Та все залишалося тільки на говоренні, бо реального висліду не було ніякого. Та комітет будови дому товариства „Вільних Козаків" рішив цю справу таки завершити, і проголошує місяці **лютий** і **березень** як місяці збірки на будову Народнього Дому.

До будови дому приступили такі орґанізації: тов. „Вільні Козаки", тов. ім. М. Драгоманова, жіноча орґанізація ім. Лесі Українки, Орґанізація Української Молоді, Українська Ліґа. А тепер прохаємо решту орґанізацій в громаді ставати членами Народнього Дому.

Громадяни! Справа важна. Можливо, що в минувшині ми цю справу легковажили, думаючи, що є ще час виконати ту таку важну громадську роботу. Та час скоро біжить. Ми старіємося, а діти підростають, стають у наші ряди. Але тиняються по чужих кутах. Тому хай тепер наші діти нас переконають, що треба за всяку ціну зачате діло довершити на славу і користь наших дітей. Ось тому громадяни, допоможіть будові нашого власного Народнього Дому! Комітет Будови зайде в згаданих вище місяцях у Вашу хату. Прийміть комітетових ввічливо, зажадайте від них вияснень, як Вам такі потрібні, й вписуйтеся в члени Народнього Дому.

А як деякому громадянинові не є можливо стати членом, то хай по своїй можности дасть даток, який йому можливий.

За орґанізації будови Дому: — тов. Вільних Козаків, тов. М. Драгоманова, тов. Лесі Українки, тов. Українська Ліґа.

За Комітет: І. Романів, В. Іванців, Н. Кучмій, Н. Швець, Н. Чорненький, Д. Братусь, К. Кульчицький, Ст. Ґіреґе, Т. Кучмій, П. Ковтун, Я. Пригода, В. Бойко, В. Кісіль, Д. Скороходa, С. Кучмій, І. Кравець, Н. Стрілець, О. Луців, К. Білецький, Н. Магомета, В. Плюта, Вол. Ґурянський, В. Гнатків, М. Хованець, М. Гримарчук.

—o—

АКРОН, О.

Свято Державности.

Як минулих років, так і цього року наша громада відсвяткувала Листопадове Свято в неділю, дня 1. грудня 1935. р. Свято почалося в укр. греко-кат. церкві панахидою за українських борців. Нарід молився теж і за тих, що ще тепер терплять за волю України.

Панахиду відправив місцевий парох о. Антін Уляницький, який згадав за визвольну боротьбу нашого поневоленого народу та взивав дати матеріяльну піддержку нашим інвалідам. Потім переведено збірку.

Пополудні церковна галя була виповнена людьми, що ждали на святочний концерт. Свято відкрив гром. Олекса Цепко, згадуючи про ціль свята, як і про нашу працю в Америці та допомогу рідному краєві. Також згадав за нашу молодь, яку треба запізнати з такими святами як листопадові, щоб вона знала, за що і як бореться наш нарід.

Святочну промову виголосив. о. А. Уляницький. Він змалював листопадові події і повстання нашого народу до боротьби. Бесідник описав теж наших ворогів-поляків і їхні безправства та насильства. Не буду описувати цілого свята, бо програма була довга.

Хор церковний виступав під проводом гром. Григорія Мончака.

Хор дитячий співав під проводом пані Е. Уляницької. Обидва хори вивязалися знаменито, а найкраще хор дитячий. Діти дуже гарно деклямували і співали стрілецькі та народні пісні. За це належиться подяка пані Е. Уляницькій за її щиру працю і таке добре вишколення дітей.

Люди на галі пильно прислухувалися і видно було по їх обличчях велике задоволення. Хоч галя була набита, то всі сиділи спокійно. Був святочний насрій. По виступах дітей і старших неслася по галі буря оплесків.

При кінці переведено збірку на інвалідів. Збіркою занялися громадяни Василь Пулк і Іван Семенюк.

Жертвували по $1: В. Пулк, О. Цепко, І. Цепко, К. Цепко, М. Хорощак, П. Славич, В. Поливка, М. Петруха, Марія Кульчицька, Н. Сорока, І. Томко; по 50 цнт.: І. Семенюк, пані Хорощак, пані Дудра, М. Іванцьо, С. Дрекслер, М. Набережний, М. Бала, Софія Когут, Анна Бала, Я. Іваніцький, Т. Мацийовський, Д. Мискало, В. Сенюк, Т. Баран, М. Філяс, Текля Лесняк, Н. Шквара, Ева Судомір, Г. Сташків, К. Цепко, А. Сироїд, Олена Іванцьо, Наталя Мончак, М. Судомір, С. Яворський, Н. Українець. Дрібними даткаим $6. Разом зібрано й вислано на інвалідів $30.

У ворожки.

— Ні, я не прийшов, щоб ви воражили мені; я хочу просити вас, щоб ви згодилися віддати вашу дочку мені за жінку.

— **Ворожка:** — Добре, та я не знаю, чи ви можете удержати жінку в нинішніх тяжких часах?

ГОРЕ СПІЗНЕНИМ!

Можна ріжно ставитись до Італії та до її зазіхань на Етіопію. Можна їм співчувати або їх осуджувати, особливо **методи** італійського імперіялізму. Але треба обєктивно ствердити, що ці методи в нічім властиво ні ріжняться від метод тих держав, які тепер володіють великими заморськими кольоніями. Однаково їх здобували й Анґлія, і Франція, і Бельґія, і Голяндія і Портуґалія.

Чомуж тоді накидуватись на Італію, коли вона робить те саме, що й анґлійці, коли здобували південну Африку; те саме, що й французи, коли здобували Альжир і Індохіни і т. д.? Нема чого накидуватися. Та „беаті посідентес" (щасливі посідачі) накидуються тому, що — **італійці прийшли запізно!**

Ось у чім їх злочин! Ось у чім їх вина! Ось у чім їх траґедія!

Таксамо траґедією було повстання нових держав в Европі — всіх отих Болгарій, Грецій, Югославій і т. д. Вони прийшли зі своїми домаганнями запізно і **тому** викликали проти себе, як проти тих, що каламутили загальний мир, обурення честнотливих посідачів власних держав...

Цього святого „обурення" зазнали і ми на своїй шкірі, коли задумали піднести власні претенсії до політичної самовистарчальности. Градом посипалися на нас обвинувачення: і в нарушенні миру, і в самолюбстві, і в національнім шовінізмі і т. д., і т. д. І ось у тім моменті лежить ціла вага нації: чи вона здолає опертися тим „моральним" обуренням противників, чи ні? Чи дасть себе переконати, що всяке нарушення існуючого ладу є злочинне, чи ні? Чи дасть себе збити зпантелику, чи увірить, що злочином є пружити мязи до скоку, відпирати ґвалтом ґвалт, здобувати простори так, як інші їх здобували, чи є це, навпаки, святе право народу, що хоче жити?

Вчімся на прикладі Італії! Бо ми є заскромні, заголюкані, затуркані. Бо ми легко приймаємо всяку чужинецьку оцінку, всяку критику всякого свого руху, як руху злочинного... Скількиж то разів зривалася наша думка в обороні найсвятіших наших прав, і падала, бо зараз підносився голос противника: це захланність, це шовінізм, це „зоольоґічний націоналізм"; таким шляхом нічого не здобудемо! Будьте терпеливі, — казали большевики — чекайте спільно з нами: або здобувайте спільно з нами „свобідну Росію", або здобувайте разом з нами „царство соціялізму", а тоді побачимо... А тоді і вам буде добре. Лише спільно з нами, лише не висувайте окремих жадань, не нарушуйте стану посідання нашого, а тоді щось і нам капне...

І ми вірили, і ми соромилися власних слушних жадань, і ми стримували свої сили, і ми виливали відра помий на своїх „шовіністів", і ми обвинувачували їх у захланности разом з чужинцями, які — так як тепер Італії — доказували нам, що зле робимо; що мусимо слухати сильніших, щасливіших і ждати ласки від них... Що більше, вони, ті чужі, **розброювали нас духово:** казали просто, що здобувчість, дух аґресії, той, якому завдячують наші противники свої здобутки і свою свободу, що цей дух злочинний проти інтернаціональної моралі і гідний усякого осуду. І ми вірили і стогнали мовчки під чужою пятою...

Хай приклад Італії навчить нас. Хай у нім навчимося розуміти, що всякі добрі арґументи противника є **лицемірство,** яке прямує тільки до збереження його власного стану посідання і до нашої духової демобілізації, до вічного тримання нас у стані наймитів-рабів. Скинути цю опіку чужинців, не дати себе уярмити гарним фразам, здобутися на чин, навчитися сміти і важитися...

Ось однинока дорога тим, які прийшли запізно, коли світ поділений між сильнішими й відважнішими. А плекати цього здобувчого духа мусимо якнайскорше, бо хто запізно прийшов, той має багато надолужити... Певно, не завше всякий непідготований виступ є добрий, і хто знає, чи виграє Італія, чи програє. Але коли програє, то, як і в випадку Німеччини 1914 року, винувате буде невміння створити собі догідну ситуацію, але **в жаднім випадку не той войовничий дух, який** — при умілій політиці — **завше веде націю до перемоги і розросту.**

Плекати, інтензивно плекати того духа — ось чого вчить нас приклад Італії, яка „посміла"... Ось чергове завдання нашої біжучої політики.

Над спізненим не милосердяться!

О. Сновида.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 15. січня помер член відділу 280 У. Н. Союза в Скрентоні, Па., **Григорій Запоточний.** Покійний родився в селі Конюхи, повіт Бережани, Галичина. До Америки приїхав тому 30 літ і увесь час перебував в Скрентоні. Працював у майнах, де позбувся здоровля. Покійний був тихої вдачі й був загально шанований. До відділу 280 У. Н. Союза приступив у 1923 році і був членом без перерви, як також був кілька разів предсідником. Покійний оставив сиротами жінку Палагію і синів Стефана і Мирослава та дочку Ольгу.

Похорон відбувся 20. січня, в якім члени відділу взяли участь.

Земля Йому пером.

Р. Рубльовський.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Дарахівщина, від. 275, дає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що на річних зборах 4-го січня вибрано такий уряд на 936 рік: Мих. Ґречин, предс.; Іван Сосульський, фін. секр.; Нестор Манорик, кас.; М. Мельниченко, рек. секр.; Марко Юрків, Мих. Швед і Мих. Іванчук, контр. комісія. Надзиранням хорих, як передше так і цього року, занимаються самі урядники. Збори будуть відбуватися в кожду першу суботу по першім, в годині 7:30 ввечір, в церковній гали при Ґрін і Сосекс вул. Наступні збори відбудуться в суботу, 8-го лютого. Обовязком кождого члена є прийти і вирівнати старий довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. В справах урядових просимо членів писати або особисто звертатися до фін. секр. на таку адресу: John Sosulsky, 393 Grand St., Jersey City, N. J.

ДІРБОРН, МІШ. Відділ 141 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 2-го лютого. На тих зборах будуть роздані грамоти для нових членів і дальша реорганізація відділу. На зборах 12. січня вибрано такий уряд на 1936 рік: Йосиф Польовий, предс.; Евстахій Бутковський, секр.; Іван Квасницький, кас.; Йосиф Якіма, організатор і зост. предс. — Е. Бутковський, секр.

ПАТСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, повідомляє, що місячні збори відбудуться 2-го лютого, в гали церковній. Кождий член повинен прийти на ці збори і вирівнати свої місячні вкладки, бо інакше буде суспендований згідно з ухвалою річних зборів і згідно зі статутом У. Н. Союза. — Т. Стецьо, предс.; А. Боньчак, кас.; Андрій Боньчак, секр., R. F. D. Box 106, Pottsville, Pa.

Загорілий рибалка сидить над рікою та закидає вудку.

— Пане, — звертає йому увагу якийсь прохожий — тут можна зловити щось щонайбільше раз на три тижні.

Рибалка вдоволений:

— Коли так, то дуже добре! Я тут сиджу вже два тижні!

ЩО ГОВОРЯТЬ ЧИСЛА ПРО МІШАНІ ПОДРУЖЖЯ В СССР

В так званім договорі України з Московщиною при виборі Івана Мазепи на уряд гетьмана над Коломаком 1687 року записано також вимогу московської сторони, щоб український гетьман і полковники не робили перешкод для мішаних подруж між росіянами й українцями, і щоб, навпаки, допомагали звязувати ці народи також „гименовими кайданами".

У світовій історії трудно знайти подібну послідовну політику державно-національної асиміляції навіть через мішані шлюби, як це бачимо в Росії. Гетьманові Іванові Брюховецькому в часі його подорожі 1665 року до Москви порадили московські бояри, щоб він для зміцнення свого становища бив чолом цареві про дозвіл оженитися з „московською девкою". На це, розуміється, він дістав милостивий дозвіл. Всеж українська козацька старшина остерігалася посвоячення з московськими людьми, так, що й коломацький договір нічого не поміг. Тільки після полтавської битви 1709 року „шлюбна політика" Москви перемогла на Україні. Сам новий гетьман Іван Скоропадський мусів з царевої волі віддати свою дочку за москаля, ґрафа Петра Толстого.

Хоч українська козацька аристократія змішувалася з росіянами, проте українська народня маса, може й несвідомо, інстинктом, берегла „чистоту раси". Навіть там, де українські селяни цілі століття жили поряд із російськими селами, мішані українсько-російські подружжя були вийнятковим явищем. Вирішальну ролю в цьому мала, безперечно, ріжниця культури й побуту обох народів. Українські селяни культурніші від росіян.

Большевизм приніс великі зміни в поглядах на подружжя, на родину та на відносини між мужчиною і жінкою взагалі. В політиці большевицької Москви помітити можна напрям, що вважає мішані подружжя за „досягнення революції". Фактично мішані подружжя в СССР служать тій самій меті, що й за влади царів: обмосковленню так званих „інородців". Бож звичайно, коли дружаться українці, білорусини, жиди, вірмени й інші з росіянами або з іншими, то вже мовою родини цілком природно стає в більшости московська мова, як мова порозуміння. На таких мішаних подружжях виграє російська національність, а програють усі інші.

Російський емігрант Семйонов у книзі „Советунiон" (Советський Союз), виданій у Німеччині 1934 року, з великим задоволенням наводить числа мішаних подруж під большевицькою владою і зазначує, що коли так буде й далі, то в СССР витвориться єдиний „евразійський тип". На ці числа годиться звернути увагу й нам.

Із осіб, що вступили в подружний стан, було мішаних шлюбів у роках (в процентах):

	1925	1926	1927
Росіяни ..	0.90	1.10	1.59
Українці ..	10.06	12.67	14.31
Білорусини	13.79	52.15	48.84
Жиди	18.83	25.01	27.20
Вірмени ..	32.90	32.12	39.55
Росіянки	1.53	1.95	2.73
Українки	6.84	10.83	12.74
Білорусинки	6.63	36.30	34.77
Жидівки	11.45	16.53	19.82
Вірменки	37.52	12.58	17.13

Що показує ця таблиця? Бачимо з неї ситуацію просто загрозливу для деяких народів СССР. Більше як десята частина українців та українок під „оветами дружиться з неукраїнцями. Більше як четвертина жидів бере жінок з чужих народів і майже пята частина жидівок іде замуж за не-жидів. Ще гірше стоїть справа з вірменами, бо з мужчин вірменського роду більше як третина жениться з не-вірменками. Для білорусинів цей „шлюбний індекс" виглядає катастрофально, бо майже половина мужчин і більше як третина жінок білоруських брали шлюб 1926—27 рр. з особами чужої національности. Це діялося ще за доволі мирних часів, при так званій Новій Економічній Політиці (НЕП). „Велике переселення народів", що почалося від доби пятирічок (1929 рік), мусіло цей процес змішування народів іще підсилити. Емісари Москви в ріжних „союзних республиках" ліквідують не тільки українізацію, татаризацію і т. д., але йдуть до ліквідації всякої окремішности народів СССР, до „злиття націй", згідно з формулою Леніна. А це „злиття" має статися фактично в „російськім морі".

К. П.

Непорозуміння.

— То нечувана безсоромність! Знаєте, тої Купарчук написав мені, що я злодій і обманець, а до того ще не оплатив листа, то я сам мусів оплатити почту!

— А ви не заскаржили його?

— Ні, абож то оплатиться за тих кількана-цять центів?

— Як ти чуєшся з грішми?

— Славити Господа, маю стільки, скільки потребую.

— То позич мені десять долярів.

— Алеж ти немудрий. Ти мене не розумієш: я маю, скільки я потребую, а не скільки ти потребуєш...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Дальші жертви на Допомоговий Студентський Фонд Українського Університетського Товариства.

Г. Федів, Джерзі Сити, Н. Дж., і С. Ковбаснюк по $25; К. Стецко, Джемейка, Л. Ай., і Н. Н., Гемтремк, Міш., по $2; П. Барила, А. Вайлі, М. Гаврилович, П. і пані Дмитрів, Джерзі Сити, Н. Дж., п. і пані Дибик, Джерзі Сити, Н. Дж., Я. Дячун, А. Кашинський, Спрінґвалей, Н. Й., Я. Конон, Й. і Анастасія Кочан, Джоліет, Ілл., В. Кузьма, Нюарк, Н. Дж., В. Б. Курляк, Сан Петро,-Кал., пані Л. Ленчук, С. Матейко, Й. Микитин, Н. Н., Алтуна, Па., по $1. (Всі жертводавці, при котрих нема поданої місцевости, мешкають у Ню Йорку, Н. Й.). — Разом $77. Попередно оголошено („Свобода" з 4. жовтня 1935) $187.12. Загальний прихід $264.12.

Розходи: дві стипендії (по $85) $170; почтові марки на розсилку листів з просьбами про жертви $14.49; друкування відозв і листових заголовків $23.17; канцелярійні прибори $1.37. — Разом $209.03. Остається в касі $55.09.

Степан Курляк, касієр.

Телеграма.

„Зателеграфуй, чи ще живеш; а коли ні, то подай причину смерти".

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Перший Репрезентаційний Баль відділів У. Н. Союза.

В неділю, дня 2-го лютого, відбудеться в Українській Салі під ч. 1944 Ірі вул. перший Репрезентаційний Баль усіх відділів У. Н. Союза в Шікаґо. Баль цей, у якому возьме участь кождий член Великої Союзової Сімї в Шікаґо, буде першою того роду імпрезою. Бували вже в Шікаґо ріжні Союзові балі поодиноких відділів, та досі не було балю, на якому можна би не лише стрінути союзовців зі всіх сторін великої метрополії Середнього Заходу, з Борнсайд, Сисеро, Генсон Парку чи Елмвуд Парку, але де можна би провести спільно вечір у вірі, що своєю участю помагаємо якомусь корисному ділу не лише для добра Союза, але й цілої української еміґрації в Америці. Чому якраз цей баль, скаже дехто, буде таким важним для цілої української еміґрації? Тому, що баль цей має дати першу поважну фінансову підмогу для збудування Українського Союзового Дому в Шікаґо! Шікаґовським українцям відомо, що 40 тисяч українців у нашому місті не мають Народнього Дому! А як без свого власного дому може розвиватися якабудь родина? Адже звісно, що кождий розумний господар, голова родини, старається про власну хату, якщо хоче забезпечити розвій і добробут своєї родини. В найменше не може як слід розвинутися й родина У. Н. Союза. Є вправді у нас наші церковні галі, та їх не все можна дістати коли потрібно, а зрештою чи галя це дім?

Маючи це все на увазі, урядники відділів У. Н. Союза рішили збудувати в Шікаґо Союзовий Дім. Початок уже зроблено в 1934 році в часі ювилейного свята У. Н. Союза в Шікаґо, з якого чистий дохід призначено на будову дому У. Н. Союза. Початок зроблено! Рішення запало! Треба лише, щоби членство У. Н. Союза, допомогло зорґанізованому комітетові у його праці. Треба, щоби кождий член бажав щиро мати такий дім у Шікаґо, де можна би створити головну кватиру праці на полі У. Н. Союза, де могли би сходитися і орґанізуватися молодь, де виховувались будучі урядники відділів У. Н. Союза і будучі провідники українського народу в Америці. Такий дім причиниться до зросту. У. Н. Союза, бо він буде кадрою, в якій молоде покоління буде гартуватися до праці на народній ниві та підготовлятися до перебрання У. Н. Союзі в свої руки, коли старші і заслужені провідники вже покинуть цей світ.

Тому кождий член У. Н. Союза зокрема, і кождий українець в Шікаґо взагалі, повинні прибути на перший Репрезентаційний Баль У. Н. Союза в неділю, дня 2. лютого, під ч. 1944 Ірі вул. Докажіть, що вам лежить на серці будучність українського молодого покоління, а тим і українського народу! Докажіть це ділом, масовою участю у вище згаданій імпрезі У. Н. Союза в Шікаґо!

Степан Куропась, член 221 відділу У. Н. Союза.

Святочні бажання.

— Прошу писати — каже директор до тайпрайтерки: „Ви звичайний обманець і коли до трьох днів не заплатите мені грошей, які ви підступом видурили від мене, віддам справу поліції, щоб вас артштували".

Тайпрайтерка (перебирає):

— Прошу пана директора, лист прийде до адресата на самі свята; чи не буде воно тому трохи задорого.

— Правду кажете, прошу дописати: „Веселих Свят!"

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (85)



Перелізши через палісаду в бандитське село, Тарзан легко скочив на землю, потім поліз тінню, його очі й вуха насторожені на всяку небезпеку. Світло місяця світило ясно на двох сторожів при брамі. Вони були звернені плечима до Тарзана; чи довго вони будуть так стояти?

Це була його нагода, подумав собі Тарзан. Він підкрався, неначе кіт, через поляну, поміж хати, через ясно освітлену площу й темні тіни. Не варта було довго задумуватися над тим, з чого й так багато не було відомим.

Тільки тому, що він навчився в джунглях ходити тихцем, без найменшого звуку, міг він завдячувати те, що його не зачули сторожі. Тепер він обходив довкола брудну хату, в котрій його приятель Томі Велш лежав звязаний як бранець та вижидав жорстоких тортур, що його мали стрінути ранком.

Нагло тут він стрінувся з надзвичайною перешкодою. Перед хатою Томі Велша сидів іще один сторож, з рушницею через свої коліна. Тарзан відступив назад, дивуючи-ся, чи його побачили. Як сторож його побачив, то на його сиґнал зараз налетить ціла горда бандитів, готових його вбити.